

unddrager sig undersøgelse, mens det om andre gælder, at „vanen“ regelmæssigt at indtage *h.* er afløst af afhængighed af stærkere virkende stoffer, som nu ganske overskygger *h.*-problematikken. Den omstændighed, at 65 pct. af *h.*-brugerne i en ægyptisk undersøgelse (Soueif, 1967) angav, at de ønskede, de var i stand til at holde op, er formentlig med rette taget til indtægt for, at psykisk afhængighed af *h.*-indtagelse er et relativt hyppigt forekommende fænomen (McGlothlin a. West, 1968).

Af åbne spørgsmål i relation til *h.*-vane-dannelsens problematik skal nævnes to særlig betydningsfulde. For det første: hvilke ingredienser i *h.*-indtagelsens psykologiske virkning, resp. i indtagelsesproceduren og situationen deromkring, ligger fortrinsvis til grund for trangene til at fortsætte? Den sedative virkning? Den psykedeliske effekt? „The involvement“? Og for det andet: Er det muligt at karakterisere personkategorier, som står i særlig fare for at udvikle psykisk afhængighed — og dermed misbrug — af *h.*?

Undersøgelser foretaget i lande, hvor brugen af *h.* gennem generationer har været vidt udbredt, bl. a. Indien, Ægypten og Marokko, bidrager, alene i kraft af de fra de vestlige samfund afvigende sociale og kulturelle mønstre, kun i ringe grad til besvarelse af disse spørgsmål (se bl. a. Abdulla, 1953; Soueif, 1967; Murphy, 1963; Sigg, 1960) — Og fra Vesteuropa og USA ses større systematiske studier hidtil ikke at foreligge (Narkomanvårdskomitéens Betänkande, Stockholm, 1969).

Det er umiddelbart indlysende, at talrige faktorer vil indgå som parametre i den nødvendigvis yderst komplekse besvarelse af spørgsmålet om *h.*-vane-dannelsens årsagsforhold: stoffets biologiske aktivitet, dosisstørrelse og indtagelsesmåde på den ene side; personlighedskarakteristika, emotionelle, eventuelt neurotiske faktorer og muligvis egentlig psykisk sygdom på den anden side; og endelig, men ikke mindst: sociale, familiære, „subkulturelle“ og ideologiske faktorer, sammenvævet med de førstnævnte.

Uanset spørgsmålets kompleksitet forekommer imidlertid tilvejebringelsen af langt flere erfaringer vedrørende *h.*-vane-dannelsens årsagsforhold og udbredelse, end hvad der hidtil foreligger, at være den nødvendige

forudsætning for, at foranstaltninger af principielt helt ny og fundamentalt indgribende karakter kan anses for motiveret.

3°. Med hensyn til det stærkt debatterede spørgsmål om *h.*-indtagelsens relation til misbrug af andre hallucinogener, opiatier og centralstimulerende stoffer har en undersøgelse af 350 hospitalsindlagte unge medicinmisbrugere fra Storkøbenhavn bekræftet de hidtidige herhenhørende erfaringer, idet der i 97 pct. af tilfældene forelå et *h.*-forbrug forud for misbruget af de stærkere virkende stoffer (Haastrup, 1970). I undersøgelsen har man søgt at belyse årsagerne til, at patienterne gik videre fra cannabis til de sværere stoffer. Af resultaterne skal anføres, at mindre end 1 pct. af de adspurgte angav at være overgået til andre stoffer på grund af en pludselig opstået mangel på cannabis. En eventuel lettelse af adgangen til *h.* synes således uden betydning i denne sammenhæng.

Det kan imidlertid anses for fastslået, at *h.*'s farmakologiske effekt som sådan ikke betinger overgang til stærkere virkende stoffer, ligesom det er utvivlsomt, at kun et mindretal af alle cannabisbrugere går videre til andre euforiserende midler, — i så fald formentlig overvejende af personlighedsmæssige, sociale og miljømæssige årsager. Som det nedenfor vil blive fremhævet, indebærer på den anden side cannabis's psykologiske og adfærdssædrende virkning hos visse unge en betragtelig risiko for i sig selv at bringe de pågældende i berøring med miljøer, hvor de såkaldte „hårde“ stoffer finder anvendelse.

4°. Som forventeligt har spørgsmålet om det stigende *h.*-forbrugs betydning specielt for trafikikkerheden de senere år tiltrukket sig særlig opmærksomhed. En række experimentelle undersøgelser (bl. a. Clark et al, 1968; Rafaelsen og medarb., 1970) har her bidraget til en udvidelse af kendskabet til den indvirkning, *h.*-indtagelse har specielt på de perceptuelle og motoriske funktioner. Afhængig af dosisstørrelse influerer *h.* således på hastigheds- og afstandsbedømmelsen, reaktionstid og tidsoplevelse, muskelkoordination og — i videste forstand — selvkontrollen. Indtagelse af *h.* må efter de foreliggende erfaringer anses for prohibitiv for at føre motorkøretøj. Det tidligere omtalte fæno-